

درس دوم

از آموختن ، ننگ مدار

تا توانی از نیکی کردن میاسا و خود را به نیکی و نیکو کاری به مردم نمای و چون نمودی به خلاف نموده مباش. به زبان ، دیگرمگو و به دل دیگر مدار، تا گندم نمای جو فروش نباشی ؛ و اندر همه کاری داد از خویشتن بده ، که هر که داد از خویشتن بدهد ، از داور مستغنی باشد، و اگر غم و شادیت بود، به آنکس گوی که او تیمار غم و شادی تو دارد ، و اثر غم و شادی پیش مردمان ، بر خود پیدا مکن . و به هر نیک و بد ، زود شادان و زود اندوهگین مشو ، که این فعل کودکان باشد.

قلمرو زبانی:

- میاسا: آسوده و فارغ نباش /- نمای / نمودی / نموده: از مصدر نمودن به معنی نشان دادن، ارائه دادن و واضح ساختن است.

- داد: حق ، انصاف / مستغنی: بی نیاز / تیمار داشتن: مراقبت کردن محافظت نمودن / پیدا مکن: نشان نده - فعل: کار، عمل /

گندم نما: مرکب (گندم نماینده) / جو فروش: مرکب (جو فروشنده)

قلمرو ادبی: کنایه : به زبان دیگر گفتن و به دل دیگر داشتن: کنایه از دورویی / گندم نمای جو فروش (کنایه و تمثیل از ریا کار و دو رو

داد از چیزی دادن: کنایه از حق آن را ادا کردن (غم و شادی)،(نیک و بد)،(شادان و اندوهگین): تضاد

قلمرو فکری:

- چون نمودی به خلاف نموده مباش: وقتی خود را نشان دادی بر خلاف آن رفتار مکن.

- گندم نمای جو فروش: ظاهر درست و باطن نادرست.(دو رو و ریاکار)

- و اندر همه کاری داد از خویشتن بده: در همه کارها عدالت را از خود آغاز کن.(حاسبوا نفسک قبل ان تحاسبوا)

بدان کوش که به هر محالی از حال و نهاد خویش بنگردی، که بزرگان به هر حقّ و باطلی از جای نشوند. و هر شادی که بازگشت آن به غم است، آن را شادی مشمر، و به وقت نومیدی امیدوارتر باش و نومیدی را در امید، بسته دان و امید را در نومیدی.

رنج هیچ کس ضایع مکن و همه کس را به سزا، حق شناس باش؛ خاصه قرابت خویش را؛ چندان که طاقت باشد با ایشان نیکی کن و پیران قبیله خویش را حرمت دار، و لیکن به ایشان موعّ مباح تا همچنان که هنر ایشان همی بینی، عیب نیز بتوانی دید؛ و اگر از بیگانه ناایمن شوی، زود به مقدار ناایمنی، خویش را از وی ایمن گردان و از آموختن، ننگ مدار تا از ننگ رسته باشی. قابوس نامه، عنصرالمعالی کیکاووس

قلمرو زبانی: بنگردی: تغییر نکنی / مُحال: غیر ممکن / بسته دان: وابسته بدان / ضایع: باطل / حقیقتاً، حق شناس همه کس باش. (را: فک اضافه، جانشین نقش نمای اضافه) / خاصه قرابت: مخصوصاً خویشاوندان / حرمت دارد: احترام بگذار / موعّ: حریص / رستن: رها شدن قلمرو ادبی: از جای شدن: کنایه از عصبانی شدن، تغییر حالت دادن / حال، محال: جناس افزایشی / هنر و عیب: تضاد قلمرو فکری: بدان کوش که به هر محالی از حال و نهاد خویش بنگردی، که بزرگان به هر حقّ و باطلی از جای نشوند: تلاش کن با هر کار بی اساسی تغییر نکنی چرا که، بزرگان با هر کار (چه حق و چه باطل) عصبانی نمی شوند و صبوری می کنند. و نومیدی را در امید، بسته دان و امید را در نومیدی: نومیدی وابسته امید است و امید به ناامیدی (وابسته است).

کارگاه متن پژوهی

قلمرو زبانی:

۱- معنی واژه های مشخص شده را بنویسید.

- کتابی که در او داد سخن آرای توان داد.

سعدالدین وراوینی

حق ادا کرد

- عشق، شوری در نهاد ما نهاد

فخرالدین عراقی

وجود قرار داد

۲- در متن درس، سه گروه کلمه متضاد بیابید. غم، شادی / نیک، بد / حق، باطل / ایمن، ناایمن

۳- به عبارت های زیر توجه کنید:

الف) هم نشین نیک بهتر از تنهایی است و تنهایی بهتر از هم نشین بد.

ب) آرزو گفت: «از نمایشگاه کتاب چه خبر؟»

در عبارت «الف»، فعل جمله دوم ذکر نشده است اما خواننده یا شنونده از فعل جمله اول می تواند به فعل جمله دوم، یعنی «است» پی ببرد. در این جمله، حذف فعل به «قرینه لفظی» صورت گرفته است. در عبارت «ب»، جای فعل «داری» یا «دارید» در جمله دوم خالی است اما هیچ نشانه ای در ظاهر جمله، شنونده را به وجود فعل راهنمایی نمی کند. تنها از مفهوم عبارت می توان دریافت که فعل «داری» یا «دارید» از جمله دوم حذف شده است؛ در این جمله، حذف به «قرینه معنوی» صورت گرفته است.

هر یک از اجزای کلام در صورت وجود قرینه می تواند حذف شود. اگر حذف به دلیل تکرار و برای پرهیز از تکرار صورت گیرد، آن را «حذف به قرینه لفظی» گویند. اما اگر خواننده یا شنونده از مفهوم سخن به بخش حذف شده پی ببرد، «حذف به قرینه معنایی» است.

در کدام جمله متن درس، حذف صورت گرفته است؟ نوع آن را مشخص کنید

۵- جدول زیر را کامل نمایید. (با حفظ شخص)

مضارع اخباری	ساخت منفی	امر	فعل
می شنوی	نشنو	بشنو	شنیده بودی
می روی	نمی روی	برو	داری می روی

خواهید پرسید	پرسید	نخواهید پرسید	می پرسید
--------------	-------	---------------	----------

قلمرو ادبی

- ۱- بهره‌گیری از «مَثَل» چه تأثیری در سخن دارد؟ نوشته را زیبا می‌سازد و بر تأثیر سخن می‌افزاید.
 ۲- دو عبارت کنایی را از متن بیابید و بنویسید.

قلمرو فکری

- ۱- نویسنده، چه کاری را کودکانه می‌شمارد؟ زود شاد و اندوهگین شدن را.
 ۲- در جمله زیر، نویسنده بر کدام ویژگی‌های اخلاقی تأکید می‌کند؟
 « اثر غم و شادی پیش مردمان، بر خود پیدا مکن». راز دارد بودن
 ۳- مفهوم عبارت « گندم نمای جو فروش مباش» را بنویسید؟ پرهیز از دو رویی و ریا
 ۴- برای مفهوم بیت زیر، عبارتی از متن درس بیابید.
 «شاد و بی‌غم بزی که شادی و غم بزی: زندگی کن (مصدر: زیستن)
 هر شادی که بازگشت آن به غم است، آن را شادی مَشْمُر، و به وقت نومیدی امیدوارتر باش و نومیدی را در امید، بسته دان و امید را در نومیدی.
 ۵- حدیث « حاسِبُوا قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا » با کدام عبارت درس، قرابت معنایی دارد؟ هر که داد از خویشان بدهد از داور مستغنی باشد

روان خوانیدیواردرک و دریافت

- ۱- اگر این متن را داستانی نمادین بدانیم، هر یک از عناصر زیر نماد چه چیزی است؟
 بنا: عامل یا مسبب جدایی، برهم زنده‌ی تفاهم. / دیوار: جدایی انسان‌ها و مانع تفاهم جوامع بشری. / همسایه: نماد آدم‌هایی که با هم زندگی می‌کنند (نماد دوست و هم‌نوع)
 ۲- در باره « زاویه دید » و « شخصیت اصلی » داستان توضیح دهید. زاویه دید: سوم شخص
 شخصیت اصلی « ناصر » است؛ دیوار را به شکل یک دیو می‌بیند که مانع دوستی و روابط انسانی میان آن‌ها می‌شود.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir